

100-året for Genforeningen 1920 - 2020

Af Svend Aage Hansen

Herefter var der stor folkefest på Dybbøl banke, hvor majestæten naturligvis også deltog.

Genforeningen blev muliggjort efter, at Tyskland tabte / led nederlag i 1. Verdenskrig.

Umiddelbart efter genforeningen blev der i Kongeriget Danmark rejst en række genforeningssten, så senere slægter også kunne glædes over at se disse og læse teksten på dem – og derved mindes den for Danmark

og Sønderjylland så vigtige dag.

Så vidt jeg ved, er der ikke rejst nogen genforeningssten i Randbøl sogn. I Skibet er der rejst en sten.

I 1920 blev der trukket en ny grænse mellem Danmark og Tyskland ved hjælp af en folkeafstemning, – noget lignende er kun sket ganske få steder i verden, – og efter afstemningen kom det nordlige Slesvig, – det, vi i dag kalder Sønderjylland, igen med til Danmark. Det kaldte man ”Genforeningen” ved en ganske eksemplarisk grænsedragning.

De fleste grænser er fastlagt efter krige og magtspil, men den amerikanske præsident, Woodrow Wilson, mente, at det i dette tilfælde var det bedre at spørge befolkningen selv.

Afstemningen fandt sted i 2 zoner. Den 10. februar 1920, stemte zone 1, Nordslesvig, sig til Danmark med 75% for tilhørsforhold til Danmark. Den 14. marts 1920 var der afstemning i zone 2. Her ønskede 80% at blive i Tyskland. I Flensborg blev stemmeprocenten 75% i tysk favør.

Den 10. og 11. juli blev genforeningen markeret, da kong Christian X på sin hvide hest red over den gamle grænse og ind i det nye danske land ved Taps og senere ved Tønder. Til lejligheden var der rejst store æresporte, og der var sort af mennesker, som var kommet langvejs fra for at fejre dagen.

Genforeningsflag

På vores lille museum har vi dog et 100-årigt minde om genforeningen. Det består af et mindre genforeningsflag – med flagstang. Der er tale om et bordmodelflag fra 1920 (21x13 cm.). Selve flagdugen er af silke, splitflag med en lille kvast i midten. På flaget er påtrykt en tekst med stor skrift: ”Sønderjylland vundet – det er kampens mål”. Flaget er indleveret til museet i 1977 af en ukendt giver. Da det er 100 år gammelt, tager det sig lidt slidt ud, så det behandles med varsomhed, og der skal nok blive passet godt på det fremover.

Havde Danmark fordele af, at Tyskland deltog i 1. Verdenskrig?

Ja, det havde vi, og jeg kan ikke lade være med at berette lidt herom:

Amerikanerne havde set, hvor effektive de tyske ubåde var og frygtede, at netop Tyskland skulle købe de af Danmark ejede Vestindiske Øer, der ligger næsten klos op ad USA, - og her anlægge en ubådsbase. Derfor kom amerikanerne med et generøst tilbud om at købe disse af Danmark. (Her kommer jeg uvilkårligt til at tænke på det tilbud, præsident Donald Trump for nylig er frem-kommet med: At USA gerne vil købe Grønland! Disse eksempler tjener dog ingen umiddelbar sammenligning).

Danskerne var dengang mere end villige til at sælge de Vestindiske Øer, da der ikke længere var så god økonomi i at eje dem. Øerne gav underskud, og slaveriet var ophævet. (Det var i øvrigt Danmark, der som det første land i verden gjorde det). Det viste sig at blive en klog beslutning fra amerikanernes side, da ubådskrigen i 2. Verdenskrig blev af en helt anden og større kaliber end tidligere. De tyske ubåde hærgede helt ovre i amerikanske farvande.

Der var kun et slip på ca. 22 år mellem køb af øerne og til, at 2. Verdenskrig brød ud.

Fra kompetent side har jeg ladet mig fortælle, at foruden betalingen i kroner og øre (amerikanske dollars) blev der fra dansk side anmodet om, at USA ville støtte Danmarks krav på hele Grønland. Norge havde på det tidspunkt anlagt flere fangststationer i Østgrønland, og her vajede næsten kun norske flag. Derfor gjorde Norge også krav på at få Østgrønland i sin besiddelse. Striden blev afgjort ved den internationale domstol i Haag. I USA havde Danmark en god ven og fortaler, og dommen faldt ud til dansk fordel. Man beholdt derfor hele Grønland, som i dag er blevet en selvstændig nation med egen regering og eget flag, men dog stadigvæk i rigsfællesskab med Færøerne og det øvrige Danmark.

Pengene, som Danmark modtog for salget af de Vestindiske Øer, blev i øvrigt brugt til at renovere det sønderjyske vejnet, der var i en sørgelig forfatning.

Inskription på genforeningsstenen som står på kirkepladsen i Skibet

**GUD SKÆRMED DANMARK
I UFREDSÅR
OG LÆGTE DETS DYBE
HJERTESAAR
1914 * * * 1920**

**LOV HERREN OG GLEM
IKKE ALLE HANS
VELGJERNINGER**

*Foto venligst udlånt af
Kirsten Rykind-Eriksen.*

Fædreland og fødselsdag

Af Bente Lykkegaard, arkivmedarbejder og sønderjyde

Som sønderjyde kan jeg her i jubilæumsåret for genforeningen i 1920 ikke lade være med at tænke på, hvordan den historiske begivenhed har påvirket mit liv, selvom jeg blev født hele 33 år efter, at den fandt sted.

Som barn boede jeg med min familie i Åbenrå og Vojens i Sønderjylland. Min storesøster er født i Silkeborg, og min lillebror og jeg blev begge født i Åbenrå. Det officielle bevis på det var, at vi to yngste er udstyret med både fødselsattest og dåbsattest. I Sønderjylland var det fødselsattesten, man efterspurgte som juridisk gældende dokument, ikke dåbsattesten. Mine forældre var fra Hobro- og Silkeborg-egnen, så de kendte ikke alle de sønderjyske skikke. De undrede sig som tilflyttere meget over, at der var så mange sølvbryllupper på én og samme dag. Der var nemlig sat æresporte op om adskillige døre i vores kvarter: Granguirlander pyntet med røde og hvide bånd. Senere fandt de dog ud af, at det var en tradition, at naboerne satte æresport op ved alle konfirmanders hjem!

Min søster Karin var født på afstemningsdagen den 10. februar, - dagen hvor "Nordslesvig" i 1920 stemte sig hjem til Danmark. I Vojens Borger & Realskole markeredes dagen i starten af tresserne som halv skolefridag. Alle elever mødtes i gymnastiksalen til taler og fædrelandssange, og vi fik fri til middag. Det var et tilbagevendende privilegium, min søster - og alle vi andre - nød.

Folkeskolen og nationalt tilhørsforhold

Det nationale fyldte i det hele taget meget i vores folkeskoletid. Der blev sunget rigtig mange fædrelandssange, og mange af lærerne havde arbejdet ved danske skoler syd for grænsen. Det fortalte de jævnligt om. Den 18. april, på "Dybbøldag", kunne vi være heldige at få en skolefridag, hvis vi meldte os som sælgere af Dybbølmærker. Jeg og en veninde påtog os gerne den lange tur uden for byen, så vi kunne bruge hele skoledagen på det.

Jeg sang i skolens pigechor, og vores "uniform" bestod af rød nederdel og hvid bluse, de danske, nationale farver. Et år blev min søster og jeg bedt om at være fanevagter ved et grundlovsmøde i konservativ kvindekreds. Vi var begge spejdere og havde før været fanebærere ved andre lejligheder. Opgaven be-

stod i, at vi bar fanerne ind ved mødets start iført den rød-hvide "uniform" og stod fanevagter under mødet. Salen var pyntet med udsprungne bøgegrene, og der var taler og sange.

Selvom min familie var første generations-sønderjyder, gennemsyrede det nationale tilhørsforhold og den sønderjyske historie hverdagen, især i skolen, hvor sønderjysk var omgangssproget. Mange var tosprogede og skiftede helt naturligt mellem sønderjysk og rigsdansk. Mine forældre talte ikke sønderjysk, og min mor ville absolut ikke tituleres "Moe" (= Mor), så vi talte ikke dialekten hjemme, - kun sammen med kammerater, og sønderjyske ord og vendinger var en naturlig del af vores sprog.

Forflyttet fra Skrydstrup til Vandel.

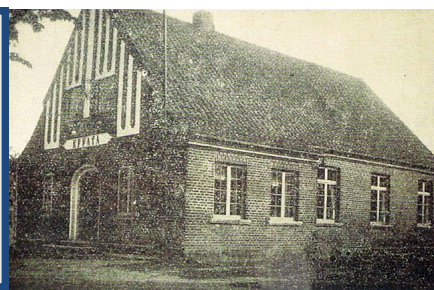
Min far gjorde tjeneste ved Flyvestation Skrydstrup, men blev forflyttet til Vandel i 1969. En tid kørte han dagligt frem og tilbage, indtil min søster var færdig med sin realeksamen. Derefter byggede mine forældre hus i Billund, og familien flyttede dertil, dog ikke Karin, der var rejst til London som au pair. Efter et år i England kom hun tilbage til Danmark, hvor hun fik læreplads i et spedititionsfirma i Kolding. Det blev den 10. februar, og da klokken nærmede sig 12, begyndte hun at pakke sammen, som hun plejede på sin fødselsdag. Chefen spurgte forbavset, hvad det var, hun var i gang med, og først da gik det op for hende, at dagen bare var en ganske almindelig arbejdsdag, og at hendes sønderjyske privilegium med halv fødselsdags-fridag ærgerligt nok ikke var fulgt med nord for Kongeåen.

Den sønderjyske dialekt

Jeg oplevede at være udvandret til et andet sprogområde i Grindsted, hvor jeg begyndte i skole i 1969. Når man mødte om morgenen sagde man "godmorgen" og om eftermiddagen "farvel". Det var jeg ikke vant til. Det virkede meget formelt og voksent i forhold til i Vojens, hvor vi havde sagt "møjn" døgnet rundt. Jeg blev også ufrivilligt til grin, fordi jeg ikke kendte forskellen mellem at dække og bedække. På sønderjysk siger man f.x. at bedække et bord - eller bedække et hul. - En dag ville jeg lave aftale med en klassekammerat om, at hun skulle komme på besøg. "Jeg er selv hjemme", sagde jeg. Hun svarede: "Ja, jeg ville da heller ikke komme på besøg, hvis ikke du selv var hjemme". "Selv hjemme" betyder alene hjemme på sønderjysk!

Vandel Missionshus har i år 100 års jubilæum 1920 – 2020

Af Svend Aage Hansen

Navnet på huset stod i starten skrevet med udskårne jernbogstaver på facaden ud mod Grindstedvej. Navnet var "Effata", og hvis man vil gøre sig den ulejlighed at slå op i Markusevangeliet, kapitel 7 – vers 34, vil man her opdage, at navnet betyder "luk dig op". Yderligere var facaden udsmykket med lodretmurede "ornamenter", der var hvidmalede. Disse ornamenter var meget smukke og gav huset et vist særpræg! De bragte tanken hen på orgelpiber. Disse blev dog ikke gendannet, og navnet blev også nedtaget, da gavlen i 1977 blev erstattet af en ny mur.

Grundstenen til missionshuset blev lagt i 1919 af pastor Dahl, doktor Dallerup og vejmand Niels Nielsen (Ester Andersens far. Han var dengang formand for menigheden. Ester Andersen – centralbestyrer – vil herefter blive benævnt som Ester, men alle på egnen kender hende som "Ester Central"). Grunden til, at doktor Dallerup var med, kunne være, at han var initiativtager til den senere indsamling.

Huset blev indviet den 10. marts 1920 af pastor Karl Moe, Skanderup.

Murermester Peter Rasmussen forestod murerarbejdet. Tømrerarbejdet blev udført af naboen: Tømrermester Marius Hansen, min bedstefar.

Den samlede pris på byggeriet blev i alt 15.000 kr. Der kom dog allerede fra starten frivillige gaver ind på i alt 9.000 kr. Herefter blev der yderligere foretaget en gaveindsamling, så beløbet kom op på 13.834,80 kr.

Talerstolen var en gave fra tømrermester Marius Hansen, der i alt ubemærkethed havde lavet den ved siden af sit almindelige arbejde. Bestyrelsen havde nok fået et par præj herom, - man havde i alt fald ikke gjort anstalter m.h.t. at anskaffe en talerstol. Ester fortalte mig, at da salen var fyldt til indvielsen, "rejste Marius Hansen sig op og sagde: "Vil de fire stærkeste karle være venlige at følge med mig?", hvorpå de gik over i det naboliggende tømrersnedkerværksted, og her stod en flot udført talerstol parat".

Mændene tog nu talerstolen op på deres skuldre og

fulgte efter Marius, der stolt gik i forvejen. Han skød nu skyderne fra den lukkede dør, så hele dobbeltdøren var åben. Herefter kunne mændene marchere lige ind i salen og gå op og anbringe talerstolen på dens plads. Da dette var gjort, sagde Marius højt: "Værsågod. Det er nu min indflyttergave".

I 1944 overtoges huset af den tyske værnemagt. Der blev derefter bygget en tilbygning i sydenden af huset. Tilbygningen husede en del værelser foruden et køkken, og salen blev brugt som biograf.

Efter at englænderne efter krigen var kommet til Vandel og havde bosat sig i den øvre del af byen (lang tid efter kapitulationen), gik der stadigvæk tyske soldater og ryddede op. Disse boede i den østre ende af byen.

Jeg kan huske, at der i det lokale, der senere brugtes til søndagsskole, blev samlet tyske stålhelme sammen, og det var et ordentligt bjerg, der lå der. Vi drenge kunne ikke dy os for at løbe ind og forsyne os med en hjelm i ny og næ. Men pludselig en dag stod der en engelsk soldat i døren. Han jagede os ud, og så var det slut med den transport. (I dag sælges tyskerhelme for 1000 kr. stykket).

Huset blev genindviet den 18. juli 1948. Herefter kunne aktiviteterne fortsætte ifølge det oprindelige formål.

I Randbøl sogn var der foruden missionshuset i Vandel også missionshuse i Almstok, Frederikshåb og i Randbøldal. Huset i Randbøldal er i dag fjernet, og de øvrige i Almstok og Frederikshåb er solgt til private, så missionshuset i Vandel er det eneste, der er aktivt og fungerer som samlingssted for hele Randbøl sogn.

Man kan godt sige, at det er lidt pudsigt, at Vandel Missionshus har 100 års jubilæum netop i 100-året for Sønderjyllands genforening med Danmark.

I den anledning ønsker Randbøl Sogns Lokalkrav og Museumsforening stort tillykke med jubilæet.

Christen Buch's gravsted på Randbøl kirkegård

Tekst og foto af Frank Laursen (LAU)

På Randbøl kirkegård findes nedenstående gravsted efter Christen Buch.

På gravstenen står følgende:

CHRISTEN BUCH
F. I GAARSLEV 24. 4.1905
D. I NEUNENGAMME 24. 2.1945

NAAR VERDEN HADER EDER DA VID
AT DEN HAR HADET MIG FØR EDER

Skriftstedet er fra Johannes Evangeliet kapitel 15 vers 18.

Christen Buch

Hvem var denne Christen Buch og hvorfor er gravmindet bevaret intakt så mange år efter hans død? Christen Buch blev født 24. april 1905 i Gaarslev sogn, Vejle amt.

Han var søn af gårdmand Hans Christensen Buch, født 17. juli 1876 og hustru Kristine Berthelsen, Gaarslev Vestermark, Gaarslev. Kristine var født 6. februar 1877 i Jordrup Skov.

Christen Buch flyttede på et tidspunkt til København, hvor han boede i en lejlighed på adressen Henrik Ibsensvej 5, St., København under den tyske besættelse som "ugift fabrikant".

Han må være kommet til dette sted engang efter 1940, idet han ikke figurerer på folketællingslisterne fra adressen under folketællingen 5. november 1940.

Han kom måske ind i modstandsarbejdet, men på hvilken måde og med evt. tilknytning til nogen modstandsgruppe er ukendt.

Hans modstandsarbejde karakteriseres i Frihedsmuseets arkiver som "almen illegal aktivitet".

Af et kartotekskort fra samme museum fremgår det, at Christen Buch var cigarhandler og blev arresteret 4.10.44 som asocial og deporteret til Neuengamme 8.10.44. og tildelt nr. 54625. Døde i Neuengamme 24.2.45.

I kirkebogen for Randbøl sogn har pastor J.C.I. Thisted noteret, at Christen Buch ifølge viceværten for ovennævnte lejlighed blev afhentet af tyskerne om

natten den 3. oktober 1944.

Christen Buch blev deporteret til KZ-lejren Neuengamme ved Hamborg. I de tyske papirer tituleres han som cigarhandler.

Han døde her i fangenskab på Spaldingstrasse 158, Hamborg den 24. februar 1945 kl.1600 39 år gammel.

Dødsårsagen beskrives som tarmbetændelse. De danske myndigheder angiver sult og fysisk udmattelse som dødsårsag

Han begravdes på Ohlsdorf kirkegård ved Hamborg.

Den 8. august 1945 afholdtes en mindehøjtidelighed i den smukt pyntede Randbøl kirke og på kirkegården for Christen Buch, hvor Pastor emeritus H.C. Juhl talte. (Præst i Randbøl 1928-1945). Til stede var blandt andre afdødes familie fra Blåhøj og forlovede fra København.

Begivenheden omtaltes i Vejle Amts Folkeblad. Christen Buch's lig hjemførtes til Danmark den 9. juli 1947 sammen med 114 andre ofre fra koncentrationslejrene i Tyskland. Efter et større forarbejde i Tyskland opsamledes 115 kister på 20 lastvogne for hjemtransport til Danmark. Lastvognene var militære lastvogne af typen GMC 6x6.

I Flensborg samledes fangekammerater til ofrene ved kisterne i Mørvig Marinestation, hvorefter der afholdtes en mindehøjtidelighed af de danske organisationer i Flensborg med stor tilslutning og taler.

De åbne hvidmalede lastvogne med de hvide kister kørte derpå mod Kruså grænse, som passeredes præcis klokken 14.20, hvor tusindvis af danskere tog imod kortegen med de 115 ofre. Der var folk fra hele Danmark.

Der afholdtes en mindehøjtidelighed i silende regn, hvor fire kæmpeflag vajede på halv, og et norsk orkester spillede stille sørgemusik. Efter flere taler bl.a. af minister Per Federspiel, kørtes de hvide kister op gennem landet, hvor de i de følgende dage fordeltes i de faldnes hjembyer ved yderligere højtideligheder der. 26 fik deres sidste hvilested i Ryvangen.

Christen Buch begravedes på Randbøl kirkegård den 18. juli 1947 ved pastor J.C.I. Thisted.

Begravelsen er noteret såvel i kirkebogen som i kirkegårdsprotokollen på gravsted nr. 48 med bemærkningen ”Vedligeholdes af kirken”.

Gravstedet er fortsat bevaret, og den stedlige 4. maj komité foranlediger på hver 4. majdags aften nedlagt en mindekrans på graven, samtidigt med tilsvarende kransenedlæggelse ved det nærliggende gravmonument over 5 faldne engelske flyvere.

Tilknytning til Vandel.

Mange har undret sig over, hvorfor Christen Buch ligger begravet på Randbøl kirkegård.

Forklaringen er ligetil.

Christen Buch's forældre Hans Christensen Buch og hustru Kristine Buch, født Bertelsen, bosatte sig omkring 1930 i Vandel, hvor de havde købt Møllegården midt i Vandel by.

Kristine døde imidlertid allerede 8. marts 1936 og begravedes på Randbøl kirkegård på gravsted nr. 343 i den nye afdeling den 14. marts 1936.

Efter Kristines død flyttede Hans Christensen Buch til Blåhøj, hvor han boede hos en anden søn, Jørgen Buch, mens sønnen Christen oplevede sin tragiske skæbne. Faderen deltog såvel i den tidligere nævnte mindehøjtidelighed for Christen Buch den 8. august 1945 som i dennes begravelse den 18. juli 1947 på Randbøl kirkegård.

Hans Christensen Buch døde i Blåhøj 7. august 1957 81 år gammel. Han tildeltes gravsted nr. 344 på Randbøl kirkegård ved siden af sin afdøde hustru og blev begravet 13. august 1957.

Gravstedet blev fornyet frem til 31. december 1998 og derefter slettet, efter at kirken havde afholdt udgifterne til vedligeholdelsen af gravstedet i de afvigte 40 år.

Herudover boede Christen Buch's søster Karen Bertelsen født Buch 13/10 1903, gift med Rasmus Bertelsen på matr. nr. 3fb Vandel, i dag adressen Østerbyvej 27, beliggende vest for Vestengaard, Vandel. Her havde de boet siden deres gitemål 28. januar 1930.

Rasmus Bertelsen var ikke i familie med Christen Buch's mor Kristine Berthelsen.

NB: På Randbøl Lokalarkiv findes artiklen i fuld længde med bilag. Disse kan ses ved personlig henvendelse.

Kilder og henvisninger

Folketællinger AO (= Arkivalier Online)

Kirkebøger AO

Skøde- og panteprotokoller AO

Frihedsmuseet

Museumsinspektør Henrik Lundbak, Nationalmuseet

Modstandsdata basen Nationalmuseet

”Mindelunden i Ryvangen” udgivet af Kammeraternes Hjælpefond 2010

Vejle Stadsarkiv: Kopier af Vejle Amts Folkeblad

Tak for materiale og assistance til

Søren Flensted, Billund

Kirkeværge Egon Munk-Andersen, Randbøl kirke

Graver Kent Nielsen, Randbøl kirke

Pastor H.W. Petersen Randbøl-Nørup Pastorat

Henning Juhl, Bindeballe

En hundredårshændelse?

Om "den spanske syge" og Corona-epidemien

Af Ejner Sten Hansen, Skærup

Når man læser om "den spanske syge", - som ikke begyndte i Spanien, men blandt amerikanske soldaterlejre i USA i 1918, så kan man i det her tilfælde virkelig sige, at historien gentager sig -100 år efter. Grunden til navnet dengang: "Den spanske syge", skyldes, at Spanien var neutral under 1. Verdenskrig og derfor IKKE var underlagt censur, og at den spanske konge var den første kendte person i Europa, der fik den dødelige influenza. Når man læser opråbet på plakaten fra dengang, så skulle man tro, at det var skrevet i dag. Dengang døde der 15 tusind mennesker bare i Danmark, og sygdommen havde frygtelige konsekvenser for tusinder af familier. Vi må virkelig håbe, at Corona-truslen imod vores samfund ikke får de samme følger, men jeg synes virkelig, at man fra regeringens og statens side gør et stort stykke arbejde for at bekæmpe Coronaen og beskytte os borgere. Jeg ved ikke, hvad man nøjagtigt gør i andre lande, men jeg er glad for, at jeg bor i Danmark, et land som vi kan være trygge ved og stolte af!

Forholdsregler mod Udbredelse af

Influenza

1. Iagttag den størst mulige Renlighed.
2. Hold Haanden for Munden, naar De hoster eller nyser.
3. Pas paa, at ingen hoster, nyser eller taler ind i Ansigtet paa Dem.
4. Hold Telefontragten ren, særlig hvor den bruges af mange.
5. Sørg for god Udluftning af Værelserne.
6. Hold de raske saa vidt muligt borte fra de syge.
7. Undgaa unødvendig Besøg hos de syge.
8. Staa ikke for tidligt op efter Sygdommen.
9. Undgaa Steder, hvor mange Mennesker er samlede.
10. Udsæt større Møder og Forsamlinger.
11. Køb ikke mere end nødvendigt i Spørvogn.
12. Sørg for, at Børnene er saa meget som muligt i fri Luft.

Sundhedsstyrelsen, 17. Oktober 1918.

Lige meget hvilke kriser vi står overfor, kommer foråret, derfor denne lille positive historie.

Kan et træ fortælle en historie?

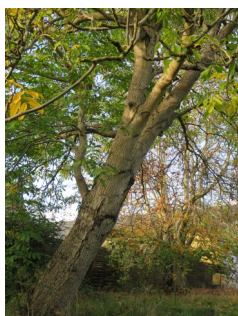
Af Hanne Damgaard Hansen

Ja, det kan Inger Schnedlers valnøddetræ. I 1953 byggede Hans og Louise (Visse) Nissen Nygård i udkanten af Vandel by. Der var en staldbygning hvor Hans Nissen havde køer og kreaturer, som han købte og solgte.

I 1957 købte Visse et stort valnøddetræ på ca. 1,5 meter for 70 kr. på Vonge Planteskole. Det blev plantet midt på gårdspladsen.

Til hendes store fortrydelse gnubbede kreaturerne sig op ad træet, også selvom det var plantet med beskyttelsesstolper. Konsekvent som hun var, beordrede hun folkene til at grave træet op.

Det blev afleveret hos hendes søn på Grindstedvej. Her havde Knud og Inger Schnedler slagterforretning. Der var ikke tid til at plante træet de første par dage, men Inger sørgede for, at der blev smidt en våd sæk omkring rødderne.

Knud blev bedt om at grave et hul til valnøddetræet i deres have og Inger plantede. Et par dage efter blæste det voldsomt og træet kom til at stå skævt. Det skal vi have rettet sagde Inger, men pga. travlhed i butikken blev træet aldrig rettet op, så i dag 63 år efter, står træet stadig skævt.

Inger fortæller, at trods skævhed og ingen opmærksomhed trives træet, og der samles valnødder hvert år i september som, tørres og nydestil jul.

Botanisk set hører træet ikke hjemme i Danmark

Et valnøddetræ er løvfældende, og træet har en dybtgående hovedrod med et fint forgrenet net af højtliggende smårødder.

Frugterne er nødder, som egentlig er stenfrugter, da de er omgivet af et grønt frugtkød. Det grønne frugtkød åbner sig ved nedfald, og derved kommer den lysebrune "nød" (stenen) til syne.

De fleste træer fra planteskolerne danner sjældent modne kerner her i landet, da træet ønsker et mildt klima og ikke for store temperatursvingninger.

Ingers valnøddetræ er noget særligt, og forhåbentlig kan det stå i haven mange år endnu.

Der er meget stille på museet lige nu.

Museet er lukket for offentligheden. De frivillige, som arbejder på arkivet, holder pause. Det samme gør de fire, som arbejder i genstandsmagasinet under skolen. Her bliver der ikke registreret og sat genstande på plads, ej heller gjort status/lageroptælling over de knap 7000 genstande, museet ejer.

Søren er næsten i mål med Flyvestation Vandels udstilling. Han arbejder hjemmefra med tekster og billeder og kan i sin ensomhed besøge museet for at se, om det passer ind i det puslespil, det er at opsætte en historie, som strækker sig over perioden 1943 til 2003.

I kan glæde jer, til vi må få lov til at vise jer resultatet kære gæster. Vi kan næsten ikke vente.

Med hilsen fra de frivillige,
som glæder sig til, at vi igen kan mødes hver torsdag fra kl. 10-16.

Kræmmermarkedet 2020 er vel overstået

Af Hanne D. Hansen

Allerførst tak til udstillere og gæster samt alle, som donerede ting til museets loppemarked. En stor tak skal lyde for den store donation, vi modtog først på året, det var lige det, der gjorde forskellen. Torben fra Vandel Biler lånte os firmaets trailer. Selvom der ikke er langt fra museets magasin til hallen, var det en stor hjælp. Mange tak Torben for din velvillighed. Også tak til alle de frivillige, som hjalp med at flytte tingene fra museet til hallen fredag eftermiddag, samt flytte retur lørdag og rydde op. Tak til dem, som påtog sig opgaven med at sælge lørdag fra kl. 9-15. Det gjorde I godt.

Man må sige, det blev et tilløbsstykke, for der var rigtig mange mennesker lige fra starten. Dejligt at se, at lokalbefolkningen bakkede op om arrangementet. Jeg er sikker på, at mange fik en hyggelig snak med folk, som man ikke ser så tit. Jytte havde en god dag i cafeteriet.

Overskud til museet for loppesalg kr. 13.386,- samt overskud til museet for salg af stande kr. 6030,-
Pengene er med til at drive museet, så vi kan lave nye udstillinger til glæde for gæster og skolebørn.

NB: Vi modtager gode brugte ting hele året.

Formand:	Svend Aage Hansen, Gl. Åstvej 14, Vandel.	Tlf. 75 88 54 04
Næstformand:	Julius Guttesen, Tingkærvej 9, Randbøl	Tlf. 20 21 82 63
Kasserer:	Søren Pallesen, Gl. Stationsvej 34, Vandel	Tlf. 75 88 55 01
Sekretær:	Bente Lykkegaard, Rodalvej 50. Randbøldal	Tlf. 40 12 18 92
Medlem:	Hanne Damgaard Hansen, Mølleparken 49, Vandel	Tlf. 30 22 54 74
Suppleant:	Karen Margrethe Damkjær, Gl. Åstvej 8, Vandel	Tlf. 41 41 50 78
Suppleant:	Nikolaj Sørensen, Randbølvej, Vandel	Tlf. 30 74 53 76

Randbøl Sogns Lokalarkiv og Museum, Grindstedvej 30, 7184 Vandel

E-mail: rslm.vandel@gmail.com, www.rslm.dk - Tlf. 75 88 54 89, åbent torsdage 10-16

Redaktion: Bente Lykkegaard/Hanne D. Hansen, **Ansvar** Svend Aage Hansen **Distribution:** Søren Pallesen.

Trykning: Billund Bogtrykkeri, Hovedgaden 12.1.sal, 7190 Billund. Mail: morten@billund-ugeavis.dk